

Samalle vai eri luokalle?

Kaksosten, kolmosten ja nelosten vanhempia mietityttää usein monikkolasten koulunkäynnissä erityisesti se, miten paljon erillisyyttä lapsilla tulisi olla toisistaan koulussa; ts. mietitään aloitattavatko lapset samalla vai eri luokilla tai erilaisin pienryhmäratkaisuin yms. On myös kuntia, joissa aloittavia vuosiluokkia on vain yksi, jolloin rinnakkaisluokkavaihtoehtoja ei ole.

Yleispätevää ja yhtä oikeaa vastausta luokkavalintaan ei ole, vaan valinta tehdään kunkin perheen kohdalla erikseen. Suomessa ei ole lakia tai ohjetta siitä, että monikkolapset tulisi sijoittaa samaan tai eri ryhmään koulussa, vaan lasten ja vanhempien toiveita kuunnellaan ratkaisuja tehtäessä. Vanhempien on hyvä miettiä paras ratkaisu yhdessä lasten, esikoulun opettajan, luokanopettajan ja/tai rehtorin kanssa.

Ei voida antaa automaattista vastausta siihen, että monikkosisarukset tulisi aina sijoittaa samalle tai aina eri luokalle. Kysymystä on pohdittava jokaisen perheen kohdalla erikseen. Tutkimusten mukaan tietty luokkavalinta ei vaikuta parantavasti lasten yksilölliseen kehitykseen, akateemiseen suoriutumiseen, kognitiiviseen kehitykseen tai käyttäytymiseen koulussa. Joissain tilanteissa tietty luokkavalinta voi olla perustellumpi kuin toinen.

Samaa luokkaa puoltavia tilanteita

- Jos kaksoset itse vastustavat voimakkaasti eri luokilla aloittamista, heille ei ole syytä tuottaa psyykkistä kipua erottamalla heitä eri luokille.
- Jos lasten elämässä on vastikään tapahtunut suuri muutos, esim. muutto tai ero.
- Jos kolmea eri luokkaa ei ole tarjolla, yhtä kolmoslapsista ei ole syytä sijoittaa eri luokalle kahden muun sijoittuessa samalle luokalle, sillä yksin jäänyt voi tuntea itsensä hylätyksi.

Eri luokkia taas voi puoltaa tilanne, jossa

- yksi on niin dominoiva sisarusta kohtaan, että se heikentää sisaruksen itsetuntoa.

Tehty päätös on todennäköisesti hyvä silloin, kun se tuntuu hyvältä lasten, vanhempien ja opettajan mielestä. Päätöstä on hyvä tarkastella vuosittain. Mahdollinen muutos on lapsen kannalta hyvä ajoittaa vaiheeseen, jossa muutoksia tulisi joka tapauksessa.

Eri vuosina kouluun? Erityisluokalle?

Eri vuosina koulun aloittaminen ei lapsen näkökulmasta ajatellen ole suositeltavaa, koska erityisesti myöhemmin aloittava lapsi voi kokea sen kielteisesti. Mikäli lapsella on pientä kehitysviivettä, voi apu useinkin löytyä erilaisista muista ratkaisuista. Jos kehitysviive on suuri, voisi kysymykseen tulla erityisluokka tälle viivästyneen kehityksen kokevalle. Silloin hänen itsetuntonsa on huomattu kohentuvan, kun hän on luokassa samankaltaistensa keskellä.

Keskinäinen vertailu

Lasten kehitystä on seurattava yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla. Jatkuva vertailu voi vaikuttaa heikentävästi lasten itsetuntoon, ja lapset usein vertailevat itse jo valmiiksi toisiaan eri tilanteissa. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista jatkuvasti piilottaa lasten pärjäämistä toisiltaan, sillä elämässä joutuu kohtaamaan jatkuvasti tilanteita, joissa on mahdollisuus suoriutumisen vertailuun. Jokaisen lapsen on tärkeää kokea itsensä yksilönä, jonka ei tarvitse kilpailla suoriutumisesta muiden kanssa.

Vinkit vanhemmille monikkolasten yksilöllisyyden tukemiseen

Monikkous on luonnollinen osa monikkolapsen identiteettiä, ei jotain, josta monikkolapsen pitäisi "päästä eroon" voidakseen kehittyä omaksi persoonakseen. Keskinäinen suhde on tiivis erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa. Riippuvuus vähenee iän myötä. Sopiva tasapaino syntyy, kun monikkosisaruksille mahdollistetaan erillisyyden hetkiä. Yksilöllisen kasvun tukeminen on keskeinen osa monikkosisaruksena kasvamista. On tärkeää, että vanhemmat, lapset ja opettajat voivat keskustella keskenään siitä, miten monikkosisarusten yksilöllisyyttä voi koulussa parhaiten tukea. Yhdessä pohtimalla löytyvät hyvä tavat toimia.

- Keskustele opettajan kanssa lapsen persoonallisista piirteistä.
- Kerro opettajalle, että yksilöllisyyden tukeminen on tärkeää.
- Rohkaise lapsia viettämään välillä aikaa myös erillään toisistaan.
- Kehu ja kuuntele lapsia yksilöllisesti sekä anna lapselle riittävästi aikaa ilmaista itseään.
- Auta kutakin lasta kahden kesken koulutehtävissä.
- Ehdota lapsille erilaisia hiustyytlejä. Muista eriväriset tai -tyyliset vaatteet, koulureput, koulutavarat.

Yläkouluun ja toiselle asteelle

Siirryttäessä alakoulusta yläkouluun luokkavalinta tulee edelleen arvioida jokaisen lapsen kohdalla erikseen. Sen sijaan toiselle asteelle siirryttäessä keskeiseksi luokkavalinnan kriteeriksi nousee oma kiinnostus koulutusalaan, mikäli mahdollista. Suomalaisen tutkimuksen mukaan erityisesti kaksospojat jättivät keskinäisen riippuvuuden vuoksi tekemättä koulutuksellisia valintoja tai päätyivät tekemään hyvin samanlaisia päätöksiä siksi, ettei haluttu lähteä eri kouluille. Lasten olisikin hyvä harjoitella yksin toimimista ja omien päätösten tekemistä jo lapsena myös koulussa.

Lisää tietoa aiheesta löytyy *Kaksoset ja kolmoset koulussa* -oppaasta, www.monikkoperheet.fi.

Tämä on tiivistelmä Suomen Monikkoperheet ry:n *Kaksoset ja kolmoset koulussa* -oppaasta.

Oppaan asiantuntijatyöryhmä: KM Suvi Alamaa, FT Kristiina Heinonen, KK Nelli Helle, YTM Ulla Kumpula, KM, FM Hanna Lenkola, Sosionomi amk Elina Santala ja KM Virpi Vuoteenaho. Oppaan kommentoi LKT Irma Moilanen. Opasta varten laaditun kansainvälisen tutkimuskatsauksen teki KK Nelli Helle.

Lähteet:

Airola, S. 2011. Monikkolapsen koulutaival alkaa - Esiopettajien näkemyksiä kaksosten kouluvalmiudesta ja luokkasijoituksesta (pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto). Haettu osoitteesta <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-21244> * Alexander, M. (2012). Educating Multiples in the Classroom: Together or Separate? *Early Childhood Education Journal*, 40 (3), 133-136. * Alin-Åkerman, A.B. (1999) The psychology of triplets. Teoksessa Sandbank. A.C. (toim.) *Twin and Triplet Psychology. A Professional guide to working with multiples*. London: Routledge, 70-99. * Costiander, K. Sähköpostitiedonanto 11.12.2018. Opetushallitus. Teoksessa Kumpula, U., Kaprio, J., Lavikainen, A. ja Moilanen, I. (2020). Kiehtova kaksosuus. Monikkosisarusten elämää. Gaudeamus. * Hay, D. A. (1999). Secondary schooling. Teoksessa A. Sandbank (toim.), *Twin and triplet psychology: A professional guide to working with multiples* (s. 119-142). Routledge. * ICOMBO. 2012. International Council Of Multiple Birth Organizations. Kirje monikkolasten vanhemmille. Viitattu 1.7.2020. <http://icombo.org/wp-content/uploads/2012/10/letter-to-parents1.pdf> * Penninkilampi-Kerola, V., Moilanen, I., & Kaprio, J. (2005). Co-twin dependence, social interactions, and academic achievement: A population-based study. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (4), 519-541. * Polderman, T. J. C., Bartels, M., Verhulst, F. C., Huizink, A. C., van Beijsterveldt, C.E.M., & Boomsma, D. I. (2010). No effect of classroom sharing on educational achievement in twins: A prospective, longitudinal cohort study. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 64 (1), 36-40. * Preedy, P. (1999). Meeting the educational needs of pre-school and primary aged twins and higher multiples. Teoksessa A. Sandbank (toim.), *Twin and triplet psychology: A professional guide to working with multiples* (s. 70-99). Routledge. * van Leeuwen, M., van Den Berg, S. M., van Beijsterveldt, T. C. E. M. & Boomsma, D. I. (2005). Effects of Twin Separation in Primary School. *Twin Research and Human Genetics*, 8 (4), 384-391. * Webbink, D., Hay, D., & Visscher, P. (2007). Does Sharing the Same Class in School Improve Cognitive Abilities of Twins? *Twin Research and Human Genetics*, 10 (4), 573-580.